

Betreft: Protocol medicijnverstrekking en medisch handelen

Status: vastgesteld GMR 12-12-2019

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Juridische kaders
2. Beleid van het bestuur
3. Leerling wordt ziek op school
4. Verstrekken van medicijnen op verzoek
5. Reguliere medische handelingen

Bijlagen:

1. Toestemmingsformulier
2. Afspraken met betrekking tot het uitvoeren van medische handelingen op school
3. Hoe te handelen bij een calamiteit

Voorwoord

Medewerkers op school worden regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn door een insectenbeet. Daarnaast kunnen medewerkers verzoeken van ouders/verzorgers krijgen om hun kind door een arts voorgeschreven medicatie te verstrekken of toe te dienen. Soms wordt ook werkelijk medisch handelen van medewerkers verwacht, zoals het geven van sondevoeding of het toedienen van een injectie. Met de komst van Passend onderwijs is het mogelijk dat scholen vaker met deze vragen te maken krijgen. Het verrichten van medische handelingen door medewerkers van de school brengt echter risico's met zich mee, waaronder juridische. Het is van belang dat in zulke situaties gehandeld wordt volgens een vastgesteld protocol. Dit document voorziet in zo'n protocol. De schoolleiding draagt zorg ervoor dat de medewerkers en de ouders de hoofdlijnen van het protocol kennen en zich van de overige inhoud snel op de hoogte kunnen stellen.

1. Juridische kaders

a. Wet BIG (beroepen in de individuele gezondheidszorg)

Medische handelingen op school kunnen in verschillende soorten onderverdeeld worden:

- handelingen waarvoor de wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (BIG) niet geldt. Dit zijn handelingen zonder grote medische risico's, zoals het verstrekken of toedienen van zelfhulpmedicijnen als paracetamol en azaron, of het aanbrengen van vrij verkrijgbare hulpmiddelen als een pleister of een mitella; en
- handelingen waarvoor de wet BIG wel geldt, zoals het geven van sondevoeding of het toedienen van een injectie. Deze, vaak risicovolle, handelingen zijn voorbehouden aan geregistreerde beoefenaren van beroepen in de individuele gezondheidszorg, zoals artsen en verpleegkundigen, die hiervoor een bekwaamheidsverklaring moeten hebben. De wet BIG biedt bescherming tegen ondeskundig en onzorgvuldig handelen.

b. Zorgplicht en arbeidsrecht, zorgvuldigheid en aansprakelijkheid

Het verlenen van medische zorg valt niet onder de zorgplicht van scholen in het kader van de Wet passend onderwijs: scholen zijn niet verplicht om medische handelingen te verzorgen en ook individuele personeelsleden kunnen, mede conform het arbeidsrecht, niet verplicht worden handelingen te verrichten waarvoor ze zich niet bekwaam achten.

Met het oog op de gezondheid van leerlingen is het van groot belang dat medewerkers in alle situaties zorgvuldig handelen. Daartoe behoort dat zij alleen medische handelingen verrichten waarvoor zij over de vereiste bekwaamheid beschikken. Wanneer medewerkers daarbij fouten maken of zich vergissen, kunnen zij en/of de schoolleiding voor de foute handelingen of de vergissingen aansprakelijk gesteld worden. De aansprakelijkheid geldt ook als de medewerker door een arts handelingsbekwaam is geacht, de medewerker handelt volgens een vastgesteld medisch handelingsprotocol en/of de ouders/verzorgers de medewerker toestemming hebben gegeven om de medische handeling bij hun kind uit te voeren.

c. Noodsituaties

In aanvulling op en eventueel ondanks wat hierboven onder a. en b. gesteld is, wordt in noodsituaties iedere burger geacht te helpen naar beste weten en kunnen; hij/zij is in dat kader ook altijd aansprakelijk voor zijn/haar handelen of nalaten ervan. De zorgvuldigheid die hierbij in acht genomen moet worden, is dat men handelt alsof het om een eigen kind gaat.

Mocht zich onverhoopt een calamiteit voordoen, zoek dan direct contact gezocht met de huisarts en/of de specialist van de leerling en zijn/haar ouders. Bel bij (het vermoeden van) een ernstige situatie, ook bij twijfel, direct het landelijk alarmnummer 112. Zorg ervoor dat alle relevante gegevens van de leerling eenvoudig beschikbaar zijn, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en specialist. Meld welke calamiteit zich heeft voorgedaan en welke verschijnselen bij de leerling waargenomen zijn.

2. Beleid van het bestuur

Gegeven de juridische kaders in §1, hanteert het bestuur van de Passie in dit protocol het beleid dat medewerkers geen medicijnen verstrekken en geen medische handelingen verrichten aan leerlingen. Dit beleid geldt voor alle activiteiten die onder verantwoordelijkheid van de school plaatsvinden (waaronder excursies en reizen), dus ongeacht of dat op of buiten het terrein van de school is en/of tijdens of buiten reguliere schooltijden. Enige uitzonderingen op het beleid zijn

- de verstrekking van een drogistenmiddel zoals beschreven in §3; en
- de noodzakelijke onmiddellijke toediening van een levensreddend noodmiddel zoals beschreven in §4.

In plaats van medicijnverstrekking en medisch handelen voorziet dit protocol vooral in richtlijnen waardoor voor alle betrokken partijen de beste voorwaarden voor begeleiding van een medische situatie worden georganiseerd. Bij spoedgevallen echter zal in de praktijk steeds een afweging moeten plaatsvinden tussen de protocollaire en een pragmatischer aanpak van de situatie.

Het protocol onderscheidt drie situaties:

- de leerling wordt ziek op school (§3);
- het verstrekken van medicijnen op verzoek (§4); en
- medische handelingen (§5).

Het protocol gaat ervanuit dat noodzakelijke medische gegevens bekend zijn bij de school en opgenomen zijn in het leerlingvolgsysteem.

3. Leerling wordt ziek of raakt gewond op school

Regelmatig komt een leerling 's ochtends gezond op school en krijgt hij of zij tijdens de schooluren last van hoofd-, buik- of andere soorten pijn. Ook kan een leerling bijvoorbeeld door een insect gestoken worden. In zulke gevallen geeft de docent de leerling opdracht of toestemming om zich te melden bij de receptie, waar een bedrijfshulpverlener zich over zijn of haar situatie ontfermt. De bedrijfshulpverlener dient overzicht te krijgen en te houden over de ziektesituatie, de ontwikkeling daarvan en de interventies daarin in de loop van de tijd.

Eerder was het zo dat een medewerker - zonder eerst toestemming te vragen aan de ouders - bijvoorbeeld paracetamol verstreekte of azaron aanbracht. In zijn algemeenheid is de medewerker echter niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. Grote terughoudendheid is dan ook geboden. Beleid is dat er geen medicijnen worden verstrekt en dat een leerling die ziek is geworden of gewond is geraakt, naar huis gaat. Indien de leerling echter met een drogistenmiddel geholpen kan worden, kan overleg plaatsvinden tussen de leerling, de ouders en de bedrijfshulpverlener. Alleen na toestemming van de ouders kan de bedrijfshulpverlener het drogistenmiddel verstrekken, waarop de leerling het zelf inneemt of aanbrengt.

Als een leerling ziek of gewond weg moet, geldt een aantal stappen:

1. zorg dat de zieke leerling tijdens het organiseren van opvang niet alleen is;
2. vraag informatie over de leerling op bij de receptie of de leerlingadministratie en kijk of er speciale (medische) notities zijn betreffende deze leerling;
3. neem meteen contact op met de ouders (of het voor waarschuwing aangegeven adres), zodat zij weten dat de leerling ziek is geworden, en om te overleggen wat er moet gebeuren (komt er iemand naar de school, is er iemand thuis om de leerling op te vangen, wanneer wordt de leerling opgehaald, gaat iemand van school met de leerling meteen naar de huisarts of het ziekenhuis, etc.);
4. als geen enkele contactpersoon bereikt kan worden, maak dan een zorgvuldige afweging of de leerling gebaat is bij een drogistenmiddel en/of afzondering en rust; consulteer bij twijfel altijd een arts;
5. let op mogelijke veranderingen in het ziektebeeld: toename van pijn, misselijkheid, verandering van huid, houding of gedrag, etc.
6. als de inschatting voor medische zorg dusdanig is dat een artsoordeel vereist is, bel dan met een huisarts of een huisartsenpost in de buurt en als die niet bereikbaar is, met 112 over hoe verder te handelen; en
7. informeer de schoolleiding.

4. Verstrekken van medicijnen op verzoek

Leerlingen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooltijden. Te denken valt bijvoorbeeld aan ‘pufjes’ voor astma, pillen of oplossingen voor antibiotica, en ‘spuitjes’ tegen allergische reacties. Deze middelen kunnen bij onjuist gebruik leiden tot schade aan de gezondheid van de leerling. Ouders vragen soms of een medewerker deze middelen kan verstrekken of toedienen, d.w.z. om een desbetreffende medische handeling te verrichten.

Het beleid van het bestuur in §1 betekent dat:

1. medewerkers van de school geen reguliere medische handelingen verrichten;
2. medewerkers geen regulier toe te dienen medicijnen verstrekken, ook niet als het vergeten toe te dienen ervan in principe een levensgevaarlijke situatie oplevert. Het is daarmee aan de ouders om de reguliere medicatie te organiseren; zij weten dat ze daarvoor geen medewerkers kunnen inschakelen. Ouders kunnen wel afspraken met betrekking tot ruimte, tijd, etc. met de school vastleggen (zie bijlage 2); en
3. voor leerlingen voor wie het noodzakelijk is dat zij in een acute situatie onmiddellijk een levensreddend noodmiddel toegediend krijgen (bijv. bij een notenallergie, bijensteek, etc.), de zorg hieromtrent georganiseerd kan worden tussen de ouders en de schoolleiding met behulp van een formulier waarin de plichten van de ouders en de school omschreven worden en dat beide partijen ondertekenen.

In het geval van noodzakelijke onmiddellijke toediening van een levensreddend noodmiddel tekenen de ouders ervoor dat zij

1. het formulier volledig en naar waarheid invullen en een verklaring van de behandelend arts bijvoegen;
2. het initiatief zullen nemen om met de medewerkers (bij voorkeur bedrijfshulpverleners, die na overleg met de schoolleiding vrijwillig hebben ingestemd om deze zorg op zich te nemen), in overleg te gaan om de wijze van toediening van het noodmiddel te bespreken;

3. het initiatief zullen nemen om minimaal één keer per drie maanden de voortgang met deze medewerkers te bespreken;
4. bij de start van een nieuw schooljaar het initiatief zullen nemen om de stand van zaken opnieuw te bespreken;
5. direct contact zullen opnemen met de school bij verandering van de medische conditie van de leerling, bij verandering van het noodmiddel of bij verandering van de manier waarop het noodmiddel verstrekt moet worden of de medische noodhandeling uitgevoerd moet worden;
6. ervoor zorgen dat voldoende noodmiddel in de oorspronkelijke verpakking (voorzien van etiket, voorschrift en naam van de leerling) op school aanwezig is; en
7. zelf op het verstrijken van de vervaldatum van het noodmiddel letten en tijdig voor vervanging zorgen met hetzelfde noodmiddel waarvan de vervaldatum niet verstreken is.

De schoolleiding tekent ervoor dat:

8. het bovengenoemde formulier met de afspraken op een voor alle betrokkenen bekende en toegankelijke plaats is opgeborgen;
9. er een alleen voor de betrokkenen toegankelijke ruimte beschikbaar is waar het noodmiddel kan worden opgeborgen; en
10. mocht zich de situatie voordoen dat de leerling niet goed reageert op het noodmedicijn of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening ervan, er onmiddellijk contact opgenomen wordt met de ouders, de huisarts en eventueel het ziekenhuis. (Volg bij een ernstige situatie de richtlijnen in bijlage 3.)

Op het formulier worden daarnaast de omstandigheden verder vastgelegd waaronder het noodmiddel verstrekt moet worden.

Door het formulier zorgvuldig in te vullen en te ondertekenen geven ouders duidelijk aan wat voor het welzijn van hun kind belangrijk is, en weet de school precies wat moet worden gedaan en waarvoor ze verantwoordelijk is. Het invullen en ondertekenen van het formulier vrijwaart echter niet van verkeerd handelen en de consequenties daarvan! Met het protocol en het formulier zorgt de school er met name voor dat zij alles in het werk heeft gesteld om zo zorgvuldig mogelijk te handelen. De desbetreffende medewerker moet zelfstandig vrijwillig kiezen voor het uitvoeren van de handeling en maar nooit daartoe gedwongen worden. Het verdient aanbeveling dat hij/zij een kwaamheidsverklaring voor de medische handeling heeft.

5. (Reguliere) medische handelingen

Het beleid van het bestuur in §1 houdt concreet in dat reguliere medische handelingen, bijvoorbeeld het op regelmatige tijden toedienen van injecties, sondevoeding, zetpillen, etc. als gevolg van een chronische ziekte of aandoening, te allen tijde door ouders dienen te worden uitgevoerd of door een bevoegde derde die daarvoor door de ouders is gemachtigd, zijnde geen medewerker van de school.

Ouders overleggen in dat geval van tevoren met de schoolleiding over:

- wie naar school komt om de handeling(en) uit te voeren;
- wanneer de handeling kan/moet plaatsvinden;
- in welke ruimte de handeling kan/moet plaatsvinden;

- hoe gehandeld moet worden als er iets verkeerd gaat in de gang van zaken rond de handeling, bijvoorbeeld als de verpleegkundige niet (op de afgesproken tijd) verschijnt of als op de handeling een onverwachte reactie);
- welke medewerker in het oog moet houden of alles verloopt zoals afgesproken is en hoe deze medewerker bij afwezigheid vervangen wordt; en
- welke informatie-uitwisseling moet plaatsvinden als het nodig of gewenst is om de afspraken te wijzigen.

Gezien de ingrijpendheid van de handelingen moeten de afspraken met betrekking tot bovengenoemde punten schriftelijk worden vastgelegd en door de ouders en de schoolleiding worden ondertekend.

BIJLAGEN: zie de volgende bladzijden.

Bijlage 1 Toestemmingsformulier

Dit is een standaardformulier, dat ingevuld zou moeten worden voor elke leerling die wordt ingeschreven. Het betreft afspraken over hoe de school zal handelen voor het geval een leerling ziek wordt op school. Het gaat in dit formulier niet om specifieke medische situaties. N.a.v. de gegevens die worden ingevuld, kunnen echter wel gesprekken volgen met ouders voor het organiseren van de zorg die nodig is voor een leerling.

Verklaring

Toestemming tot handelwijze voor als de leerling ziek wordt of gewond raakt op school (bijlage bij het inschrijfformulier van de school)

Het kan voorkomen dat uw kind gezond naar school gaat en tijdens de schooluren ziek wordt, zich verwondt, door een insect wordt gestoken of iets dergelijks. In zo'n geval zal de school altijd contact opnemen met u als ouders, verzorgers of met een andere, door u aangewezen, persoon. Een enkele keer komt het voor dat al deze personen niet te bereiken zijn. Als deze situatie zich voordoet, zal de school een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is bij een drogistenmiddel en/of afzondering en rust, en zal bij twijfel altijd een arts geconsulteerd worden.

Wilt u aangeven met welke personen achtereenvolgens contact gezocht moet worden als u als ouders niet bereikbaar bent?

Ondergetekende gaat akkoord met bovengenoemde handelwijze ten behoeve van:

Naam leerling:

Geboortedatum:

Naam ouder/verzorger:

(tevens eerste waarschuwingsadres)

mobiel

telefoon thuis

telefoon werk

Naam huisarts:

adres

woonplaats

telefoon

Te waarschuwen personen, indien eerste ouder/verzorger niet bereikt wordt:

1. Naam:

relatie tot leerling (bijv. tante, buurman)

mobiel

telefoon thuis

telefoon werk

2. Naam:

relatie tot leerling (bijv. tante, buurman)

mobiel

telefoon thuis

telefoon werk

Uw kind is overgevoelig/allergisch voor de volgende zaken:

U, als ouders/verzorgers, bent verplicht en verantwoordelijk om ervoor te zorgen dat de gegevens op dit formulier op school aanwezig zijn en actueel zullen blijven zolang uw kind leerling van onze school is. Dat is voor de gezondheid van uw kind van groot belang. Om die reden verklaart u dan ook dat u veranderingen direct zult doorgeven aan de schoolleiding.

Ondertekening door ouders/verzorgers:

Naam:

Plaats:

Datum:

Handtekening:

Bijlage 2 Afspraken met betrekking tot het uitvoeren van medische handelingen op school

Ondergetekenden (ouders en school) verklaren de volgende afspraken met elkaar gemaakt te hebben met betrekking tot uitvoering van de zogenaamde ‘medische handeling’ op school bij:

naam leerling:
geboortedatum:
adres:
postcode en plaats:
naam ouder(s)/verzorger(s):
mobiel:
telefoon thuis:
telefoon werk:
naam huisarts:
telefoon:
naam specialist:
telefoon:

Afgesproken is, dat bij bovengenoemde leerling de voor hem/haar noodzakelijke medische handelingen op school zullen worden uitgevoerd:
door de vader/moeder/een derde, namelijk (naam) te bereiken op
..... (telefoonnummer), geen personeelslid van het bestuur;

Deze medische handeling:

- bestaat uit:

- en is nodig vanwege de ziekte:

- en moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijdstippen:
om uur
om uur
om uur
om uur

OF:

- mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie (shock, allergie, acuut):

Tenslotte is afgesproken dat:

- de medische handeling plaats kan vinden in ruimte
- als degene die de medische handeling zou verrichten, niet op de afgesproken tijd kan verschijnen, hij/zij daarover de school zo snel mogelijk op de hoogte stelt en aangeeft hoe de situatie opgelost wordt;
- als degene die de medische handeling zou verrichten, niet op de afgesproken tijd verschijnt zonder bericht, de ouder telefonisch wordt benaderd door de schoolleiding; en
- de ouders bijhouden of de medische handeling op de juiste tijd en wijze plaatsvindt.

Eventuele aanvullende opmerkingen:

U, als ouders/verzorgers, bent verplicht en verantwoordelijk om ervoor te zorgen, zolang uw kind leerling van onze school is, dat de gegevens van dit formulier actueel zijn en alle noodzakelijke en nuttige (medische) gegevens op school beschikbaar zijn. U verklaart om die reden dan ook dat u veranderingen direct zult doorgeven aan de school.

Aldus is afgesproken:

Plaats:

Datum:

Ouder/verzorger:

Naam:

Handtekening:

Namens de school:

Naam van de directeur:

Handtekening van de directeur:

Bijlage 3 Hoe te handelen bij een calamiteit

Hoe moet een school handelen bij een calamiteit ten gevolge van

- het toedienen van medicijnen aan een leerling; en
- het uitvoeren van een medische handeling bij een leerling

in een acute situatie?

Richtlijnen

1. Laat het leerling niet alleen. Probeer rustig te blijven. Observeer de leerling goed en probeer hem of haar gerust te stellen.
2. Waarschuw zo snel mogelijk een bedrijfshulpverlener voor bijstand.
3. Bel direct de huisarts in de buurt en, indien bekend, de huisarts en/of de specialist van de leerling.
4. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijke alarmnummer 112.
5. Geef door naar aanleiding van welk medicijn of (medische) handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan (eventueel welke fout is gemaakt).
6. Zorg ervoor dat alle relevante gegevens van de leerling bij de hand zijn (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
 - naam van de leerling
 - geboortedatum
 - telefoonnummer van ouders en/of een andere, door de ouders aangewezen, persoon
 - naam + telefoonnummer van huisarts/specialist
 - ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn
7. Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen, persoon):
 - leg duidelijk uit wat er gebeurd is;
 - vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd en
 - in geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis de leerling is gebracht.